

MOCIÓ PER A DEMANAR RECTIFICACIÓ AI MINISTERI DE CULTURA DE L'ORIGEN DE LES BANDES MÚSIQUES VALENCIANES EN EL REIAL DECRET 229/2021, DE 30 DE MARÇ 2021

Paco Garcia Latorre, com a regidor del del Grup CompromísMoVe a l'ajuntament de Lliria, presenta per al seu debat i votación al Ple la següent MOCIÓ en base a la següent:

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

Arran de l'anunci del BOE de 6 de maig de 2021, en el qual es declaren les bandes de música valencianes Manifestació Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial, s'ha vingut polemitzant arran d'una frase del BOE en la qual el Ministeri de Cultura i Esports afirma que: “L'origen de les bandes de música valencianes es deu a un moviment mimètic al de les agrupacions corals catalanes (Clavé), moviment que va entrar a València via Reial Societat d'Amics del País.”

La frase en qüestió és confusa perquè pressuposa que l'origen de les bandes de música valencianes estaria influenciat per les agrupacions corals catalanes encapçalades per Anselmo Clavé. En aquest sentit, es vol incidir en diferents aspectes que qüestionarien tal afirmació i que vénen confirmats per les diferents recerques (articles, tesis doctorals, llibres, etc) que sobre el fenomen de les bandes de música valencianes s'han realitzat tant per especialistes de la Comunitat Valenciana com de fora d'ella.

La Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana ja ha fet una reclamació formal al Ministeri de Cultura per a que esta referencia siga corregida en el Decret 229/2021, de 30 de març.

Efectivament podem trobar paral·lelismes entre el moviment coral català i les bandes de música valencianes. Tots dos fenòmens s'enquadren en el segle XIX en el qual es passa de l'exclusivitat de la música a la seua accessibilitat social i a l'associacionisme de tipus popular. Així, els cors -pel que respecta a la música vocal- i les bandes -pel

que respecta a la música instrumental- serien part de la democratització social de la cultura que es dona en aquesta època. A partir d'aquí les diferències són notables.

Centrant-nos en el cas de les bandes de música que ens ocupa, l'origen cal buscar-lo en altres factors. Ara bé, donada la magnitud del fenomen i el seu gran arrelament territorial i social, es fa complicat per a la recerca rastrejar l'origen de cadascuna de les bandes existents a la Comunitat Valenciana. Amb tot, els investigadors apunten com a causes principals de sorgiment del fenomen bandístic la influència religiosa, la militar i, en menor mesura la política.

La importància del factor religiós en l'aparició de les bandes hauria de buscar-se en l'educació. Les capelles de música de catedrals, esglésies i convents van constituir fins al segle XIX l'espai per excel·lència de l'ensenyament musical. Aquells que formaven part d'elles sovint es van erigir en professors. Per tant, no resulta estrany que en nombroses ocasions trobem un religiós que es fes càrrec d'una agrupació musical civil. Si a això sumem que el liberalisme va posar en marxa mesures de desamortització i d'exclaustració tenim que alguns músics es van quedar sense treball, ja que l'Església no podia mantenir sovint l'activitat musical, i es van dedicar a tocar en cafès o a col·laborar en naixents agrupacions musicals civils.

Ara bé, si efectivament el factor religiós va ser important en la formació de bandes en el segle XIX, no s'han de menysprear altres elements que també van tenir la seua importància: les músiques militars. Ja en les diferents guarnicions militars del segle XIX, es conreava l'art musical en agrupacions formades per instruments de vent i percussió que passarien a denominar-se «músiques». Des de la seua creació, les bandes militars van ser organismes fortament qüestionats sobretot per les autoritats i la mateixa institució militar que les veien, en determinats moments de penúria econòmica, com a elements prescindibles en el cos armat. Aquest menyspreu es reflectiria en el lent procés d'assimilació de les músiques com a cos auxiliar de l'exèrcit. A conseqüència d'aquesta escassa acceptació, es rebia poca remuneració econòmica mensual i així, els músics es van veure obligats, si volien augmentar els seus sous, a tocar fora de la caserna per a obtenir guanys superiors.

No obstant això, la eixida de les bandes de les casernes en el segle XIX vindria no sols motivada per aquest context, sinó també pel context social i cultural que es va inaugurar en l'època i que demandava un tipus d'oci dirigit majoritàriament al nou públic burgès. Els parcs, passejos i els cafès serien en aquest sentit els llocs on les anomenades "músiques militars" desenvoluparien un tipus de tasca allunyada d'aquella que realitzaven en les casernes. És per aquest motiu pel qual s'havien de proveir d'un repertori adequat als nous llocs d'execució i en conseqüència de músics preparats que ho saberen interpretar. La manera de desfilar i els uniformes que aviat

es van convertir en la seua senya d'identitat, és un préstec de les anomenades «músiques». Les diferents guerres que van esdevenir en el territori valencià durant el segle XIX serien l'escenari que podria propiciar aquests contactes.

Juntament amb l'element religiós i militar, s'esmenta la influència política. I és que, sobretot quan ens trobem en una localitat on existeixen dues bandes de música, que a més estan enfrontades, resulta temptador atribuir les divergències en el fet polític. Contextualitzant aquest element en el segle XIX, amb la política en mans de cacics - conservadors o liberals- intentant recollir el major nombre de vots possibles, no és complex imaginar determinades adscripcions.

Cal tenir en compte que les bandes eren un espai de sociabilitat de primer ordre amb un bon grapat de simpatitzants. És aquesta força que van representar en les poblacions on van existir, aquella que van aprofitar els elements polítics «no per amor a l'art, sinó pels vots que podien representar i la influència que podia aportar a favor del grup pel qual la Banda s'inclinara.» Així que, de manera general, les bandes van ser més aprofitades que creades pels grups polítics de llavors; amb tot, pot haver-hi algunes bandes que foren creades a tenor d'influències de corrents polítics vuitcentistes.

Ara bé, la popularització que han aconseguit al llarg dels segles, no pot explicar-se només al·ludint a elements religiosos i militars. Fan falta altres tipus de vincles que expliquen que hagen perdurat i augmentat cada any la seua presència. I apareix el vincle de la festa. No es concep en el territori valencià una festa sense música, no es concep una festa sense banda de música. De fet, si en aquest mateix moment elaborem un mapa per a esbrinar en quina comarca hi ha més bandes, les trobaríem en aquelles comarques que tenen una tradició fallera i en aquelles amb festes de Moros i cristians; elements de forta arrel identitària valenciana.

Com veiem, causes variades en l'origen de la majoria de bandes (ja que hi ha bandes que presenten datacions anteriors) que van trobar en les transformacions vuitcentistes el terreny idoni per a sorgir. Així doncs, les bandes de música valencianes, declarades Patrimoni Cultural Immaterial, són en la seua majoria agrupacions de tipus amateur, sostingudes per la societat civil, que havien nascut allunyades dels focus urbans on la influència d'una altra mena de societats culturals vuitcentistes no arribava, i que es van convertir en espais de cultura i sociabilitat. Unes bandes que no van ser alienes al tots els canvis socioeconòmics i polítics de finals del segle XIX, com tampoc ho van ser les diferents agrupacions corals que es van estendre per diferents territoris amb orígens diversos i que van anticipar el que posteriorment coneixeríem com a societat de masses. Una riquesa de fenòmens

associatius, com s'observa, amb un desenvolupament propi que atén el particular context de sorgiment de cadascun d'ells.

És per tot això, per la qual cosa es proposa al Ple de l'ajuntament l'adopció dels següents

ACORDS

PRIMER.- Donar suport i adherir-nos a la reclamació que la FSMCV ha realitzat al Ministeri de Cultura sobre l'origen de les Bandes Valencianes, així com mostrar el reconeixement de l'ajuntament a la gran llavor que realitzaren les bandes valencianes y les seues societats musicals, sent totes elles una senya d'identitat del Poble Valencià.

SEGON.- Instar al Ministeri de Cultura al fet que realitze una rectificació aclaridora sobre l'origen de les Bandes de Música Valencianes recollida en el Reial decret 229/2021, de 30 de març, pel qual es declaren les bandes de música valencianes Manifestació Representativa del Patrimoni Cultural Immateral, la qual estiga basada en estudis científics i acadèmics. Corregint l'actual redacció de la norma sobre l'origen de les mateixes.

TERCER.- Donar trasllat de la presenta proposta a:

- President del Govern de l'Estat Espanyol
- President de la Generalitat Valenciana
- Ministeri de Cultura del Govern d'Espanya
- Conselleria d'Educació i Cultura de la Generalitat Valenciana
- Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana
- Grups Polítics del Parlament Espanyol i Parlament Valencià

Llíria, 11 de maig de 2021

Paco Garcia Latorre
GM CompromisMoVe